

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS TAUTYBĖS IR SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDAIS ŠALČININKŲ „SANTARVĖS“ GIMNAZIJOJE

2016-11-10 Nr. (16)SN-164)SP-122

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – ir Tarnyba) 2016 m. spalio 12 d. gavo (duomenys neskelbtini) (toliau – ir pareiškėja) skundą dėl galimos diskriminacijos tautybės pagrindu Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijoje (toliau – ir gimnazija). Skunde nurodoma, jog pareiškėja yra lietuvių tautybės, dirba lietuvių kalbos mokytoja gimnazijoje, tačiau turi mažiau pamokų nei žemesnę kvalifikacinę kategoriją turinčios lenkų tautybės lietuvių kalbos mokytojos. Taip pat nurodoma, kad pareiškėja neturi savo darbo vietos – kabinetą privalo dalintis su kitomis kolegėmis, tuo tarpu kitos mokytojos turi savo kabinetus.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – ir Kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 1 ir 2 dalimis, 2016 m. spalio 17 d. raštu Nr. (16)SN-164)S-834 kreipėsi į Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos direktorę, prašydama paaiškinti: kiek lietuvių kalbos mokytojų dirba Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijoje; kokias kvalifikacines kategorijas turi visos lietuvių kalbos mokytojos; koki vidutinį darbo krūvį turi Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos lietuvių kalbos mokytojos; koks vidutinis darbo krūvis leidžiamas lietuvių kalbos mokytojams; kokiais kriterijais vadovaujasi Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos administracija, nustatant darbo krūvį lietuvių kalbos mokytojams; kodėl pareiškėjai buvo nustatytas būtent 11 valandų darbo krūvis; ar visos lietuvių kalbos mokytojos turi nuolatinę darbo vietą, t.y. kabinetą; kokie darbo ir/ar asmeniniai santykiai susiformavę tarp pareiškėjos ir mokyklos administracijos/kolegų. Taip pat buvo prašoma pateikti kitą reikšmingą informaciją (dokumentus), susijusią su tiriamu (duomenys neskelbtini) skundu dėl galimos diskriminacijos Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijoje.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos direktorė 2016 m. spalio 24 d. rašte Nr. V13-132(1.8.) nurodė, kad gimnazijos administracija iki pareiškėjos atleidimo iš darbo nėra gavusi nusiskundimų dėl jos darbo krūvio. Be pareiškėjos, lietuvių kalbos mokytojomis dirba (duomenys neskelbtini), kuri turi vyresniosios mokytojos kvalifikacinę kategoriją, ir mokytoja (duomenys neskelbtini), kuri yra įtraukta į atestacijos programą vyresniosios mokytojos kvalifikacijai įgyti. 2015 m. – 2016 m. pareiškėja turėjo 17 kontaktinių valandų, dirbdama 1, 2, 4, IIG klasėse. Vidutiniškai kiekviena mokytoja turėjo po 4 klases. 2016 m. – 2017 m. pareiškėja turėjo 11 kontaktinių valandų. Skirstant darbo krūvį gimnazijoje laikomasi tęstinumo, todėl pareiškėja turėjo dirbti 2, 3, 5 IIIIG klasėse, tačiau IIIIG klasėje ji negalėjo turėti pamokų, nes Lietuvos pedagogų kvalifikacijos instituto komisijos nutarimu jai suteikta teisė dėstyti lietuvių kalbą pagrindinėje mokykloje. Be to, gautas tėvų prašymas dėl mokytojo pakeitimo, todėl IIIIG klasė buvo skirta mokytojai (duomenys neskelbtini). Lietuvių kalbos dėstymas 5 klasėje buvo perduotas mokytojai (duomenys neskelbtini), nes buvo gauti tėvų prašymai pakeisti mokytoją. Apie mažėjantį darbo krūvį pareiškėja buvo informuota raštu. Mokytojai (duomenys neskelbtini) buvo siūloma parengti būrelio programą, bet ji atsisakė. Į gimnazijos administraciją dėl papildomo darbo krūvio pareiškėja taip pat nesikreipė. Gimnazijos direktorė pažymėjo, jog gimnazijoje įrengti du lietuvių kalbos kabinetai, kuriuose dirba mokytoja (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini). 2015 m. – 2016 m. pareiškėjai buvo pasiūlyta lietuvių kalbos kabinetą dalintis su (duomenys neskelbtini), tačiau ji nesutiko. (duomenys neskelbtini) buvo pasiūlyta dalintis kabinetą ir su vokiečių kalbos mokytoja, tačiau ji taip pat nesutiko. Pastarajame kabinate vyko tik trys vokiečių kalbos pamokos, todėl pareiškėja turėjo nuolatinę darbo vietą. Kabinetas buvo pilnai kompiuterizuotas, tačiau (duomenys neskelbtini) nesistengė sukurti palankaus mokymuisi mikroklimato. Pareiškėja neateidavo į gimnazijos informacinius susirinkimus ir pokalbius su administracija, atsisakė dalyvauti metodinio būrelio posėdžiuose, dalyvauti renginių organizavime. Tarp kolegų darbo santykiai buvo įtempti. 2016 m. rugsėjo 28 d. gimnazijos mokytojams ir administracijai kilo įtarimas, jog pareiškėja atvyko į darbą neblaivi. Gimnazijos administracija, siekdama užtikrinti gimnazijos vidaus tvarką, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriatu 2008 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. V-132 „Dėl nušalinimo nuo darbo dėl neblaivumo ar apsvaigimo nuo psichiką veikiančių medžiagų metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ bei Lietuvos Respublikos darbo kodekso nuostatomis, ėmėsi būtinų veiksmų (duomenys neskelbtini) blaivumui nustatyti. 2016 m. rugsėjo 30 d. Šalčininkų

„Santarvės“ gimnazijos l.e. direktoriaus pareigas įsakymu V3-95 „Dėl neterminuotos darbo sutarties nutraukimo“ buvo nutraukta darbo sutartis su lietuvių kalbos mokytoja (duomenys neskelbtini).

2. 2016 m. spalio 17 d. telefoninio pokalbio metu su Tarnybos Teisės skyriaus vyresniąja patarėja R. Vanagėliene pareiškėja patikslino, jog išvelgia diskriminacijos pagrindus dėl tautybės ir socialinės padėties, nes ji yra lietuvių tautybės, o kitos lietuvių kalbos mokytojos yra nelietuvių tautybės ir viena mokytoja turi žemesnę kvalifikacinę kategoriją. Pareiškėja mano, jog jai buvo sudarytos nevienodos darbo sąlygos su kitomis lietuvių kalbos mokytojomis. Pažymėjo, kad kreipsis į teismą dėl atleidimo iš darbo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos administracija sudarė pareiškėjai (duomenys neskelbtini) vienodas darbo sąlygas, neatsižvelgiant į tautybę ir socialinę padėtį, t.y., ar darbdavys įvykdė pareigą, numatytą Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p., įgyvendinti lygias galimybes darbe, neatsižvelgiant į lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija pažymi, jog kiekvienas turi teisę į darbą ir užsiimti laisvai pasirinkta profesija ar veikla.

Pamatinis Lietuvos valstybės ir visuomenės gyvenimo aspektus reglamentuojančio įstatymo – Lietuvos Respublikos Konstitucijos – 29 str. nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Asmenų lygybės principas yra konstitucinės žmogaus prigimtinės teisės būti traktuojamam vienodai garantija. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai. Konstitucinis visų asmenų lygybės

įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 17/97).

2. Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės ir kitais požymiais, bei vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją būtina nustatyti diskriminacijos pagrindą bei nustatyti, ar šiai santykių sričiai yra taikomas Lygių galimybių įstatymas.

Nagrinėjamu atveju atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos tautybės ir socialinės padėties pagrindais, t.y. nustatoma, ar gimnazijos administracija, t.y. pareiškėjos darbdavys, įgyvendino lygias galimybes darbe, sudarydamas vienodas darbo sąlygas, neatsižvelgiant į mokytojos tautybę ir socialinę padėtį.

2016 m. spalio 17 d. telefoninio pokalbio metu pareiškėja pažymėjo, jog jaučia diskriminaciją dėl tautybės ir socialinės padėties, nes gimnazijos administracija kitoms lietuvių kalbos mokytojoms paskyrė didesnę darbo krūvį, palikdama jai tik 11 kontaktinių valandų, nors jų kvalifikacinės kategorijos yra žemesnės nei pareiškėjos. Nurodė, jog ji yra išsiskyrusi ir viena augina du vaikus, o turėdama mažai pamokų, gauna mažą darbo užmokestį.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 6 p. socialinė padėtis yra fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų sistemai priklausančiose įstaigose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Gimnazijos duomenimis, gimnazijoje dirbo trys lietuvių kalbos mokytojos: pareiškėja (duomenys neskelbtini) ir mokytoja (duomenys neskelbtini) turi vyr. mokytojų kvalifikacines kategorijas, mokytoja (duomenys neskelbtini) įtraukta į atestacijos programą vyresniosios mokytojos kvalifikacijai įgyti. Visos gimnazijos lietuvių kalbos mokytojos turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

Lygių galimybių įstatymo 7 str. 1 p. nurodoma, jog įgyvendindamas lygias galimybes, darbdavys, neatsižvelgdamas į lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją, privalo sudaryti vienodas darbo, valstybės tarnybos sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, siekti profesinio mokymo, persikvalifikuoti, įgyti praktinę darbo patirtį, taip pat teikti vienodas lengvatas.

3. Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos administracija pateikė duomenis dėl (duomenys neskelbtini) ir kitų gimnazijos lietuvių kalbos mokytojų darbo krūvio: (duomenys neskelbtini) darbo krūvis 2016 m. – 2017 m. turėjo būti: 1 klasė – 3 val. per savaitę; 2 klasė – 4 val. per savaitę; 3 klasė – 4 val. per savaitę; 5 klasė – 5 val. per savaitę ir 7 klasė – 5 val. per savaitę. Mokytojos (duomenys neskelbtini) darbo krūvis 2016 m. – 2017 m. turėjo būti: 8 klasė – 5 val. per savaitę; IG klasė – 4 val. per savaitę + 1 papildoma pamoka (ji yra klasės vadovė); IVG klasė – 6 val. per savaitę + 1 val. išplėstiniam kursui + 1 val. modulio pamoka. Mokytojos (duomenys neskelbtini) darbo krūvis 2016 m. – 2017 m. turėjo būti: 6 klasė – 5 val. per savaitę; IIG klasė – 5 val. per savaitę + 1 val. modulio pamoka (ji yra klasės vadovė); IIIG klasė – 6 val. per savaitę. Atsižvelgiant į 5 ir 7 klasės mokinių įstatyminių atstovų (tėvų) prašymus, minėtos klasės buvo perduotos iš mokytojos (duomenys neskelbtini) kitoms lietuvių kalbos mokytojoms, t.y. (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini).

Vertinant planuojamą pamokų paskirstymą, t.y. net neatsižvelgiant į tėvų prašymus pakeisti mokytoją, pareiškėja galėjo turėti 21 val. darbo krūvį per savaitę, mokytoja (duomenys neskelbtini) – 18 val. darbo krūvį per savaitę; mokytoja (duomenys neskelbtini) – 22 val. darbo krūvį per savaitę. Tėvų prašymai buvo pateikti: 2015 m. birželio 16 d., 2015 m. gruodžio 21 d., 2016 m. balandžio 19 d., 2016 m. gegužės 11 d., 2016 m. gegužės 31 d. Pagrindinė priežastis, kurią akcentavo tėvai, prašantys pakeisti lietuvių kalbos mokytoją (duomenys neskelbtini) į kitą lietuvių kalbos mokytoją, tai pareiškėjos nekompetencija ir konfliktiškas būdas. 2016 m. birželio 9 d. Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos tarybos posėdyje nutarta – siūlyti gimnazijos administracijai patenkinti tėvų prašymus dėl mokytojos keitimo.

Nurodytos aplinkybės leidžia teigti, jog mokytojų (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini) darbo krūvis padidėjo 5 val., o pareiškėjos (duomenys neskelbtini) sumažėjo 10 val., ne gimnazijos administracijos sprendimu, o gimnazijos tarybai nutarus tenkinti tėvų prašymus – pakeisti mokytoją (duomenys neskelbtini) į kitą lietuvių kalbos mokytoją.

Gimnazijos administracija pažymėjo, jog kelis kartus ragino pareiškėją kelti savo kvalifikaciją, išklausti 40 valandų ugdymo pradinėse klasėse metodikos kursus, tačiau pareiškėja ignoravo šiuos raginimus. Tai patvirtina ir pareiškėjos susirašinėjimas su Lietuvos edukologijos universiteto (toliau – LEU) Profesinių kompetencijų tobulinimo institutu, kuris atsiuntė programą dėl Profesinių kompetencijų tobulinimo instituto organizuojamų kursų 2015 m. rudenį, tuo tarpu pareiškėja jiems atsakė, jog LEU kursai yra žemo lygio, todėl jos nedomina. Gimnazijos administracija reaguodama į tokį mokytojos elgesį, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“ 16

p., įspėjo, kad pareiškėja, kaip lietuvių valstybinės kalbos mokytoja, dirbanti pradinėse klasėse, privalo išklaudyti ne mažiau kaip 40 val. ugdymo pradinėse klasėse metodikos kursų.

Gimnazijos administracija taip pat pateikė Tarnybai įrodymus, kad 2016 m. rugsėjo 28 d. mokytojams kilo įtarimas dėlto, kad (duomenys neskelbtini) pasirodė gimnazijoje galimai neblaivi. Aplinkybę, kad mokytoja atėjo į mokyklą turėdama vidutinio laipsnio alkoholio intoksikaciją, patvirtina 2016 m. rugsėjo 28 d. Medicininės apžiūros neblaivumui, girtumui ar apsvaigimui nustatyti aktas.

Pažymėtina, jog tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad ne pareiškėjos tautybė ir socialinė padėtis įtakojo pablogėjusias darbo sąlygas, t.y. sumažėjusį darbo krūvį, o tai, kad pareiškėja nepakankamai atsakingai vykdė savo pareigas.

Konstatuotina, jog Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos administracija sudarė pareiškėjai (duomenys neskelbtini) vienodas darbo sąlygas, neatsižvelgiant į jos tautybę ir socialinę padėtį, t.y. darbdavys įvykdė pareigą, numatytą Lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 p., įgyvendinti lygias galimybes darbe, neatsižvelgiant į lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras, amžių, lytinę orientaciją, negalią, etninę priklausomybę, religiją.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 2 p., 4 p. bei Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 15 str.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Baigti (16)SN-164 skundo tyrimą, nepasitvirtinus skunde nurodytiems pažeidimams.
2. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos administraciją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

